

kerkrecht en kerkorde

Aanvullend rapport
deputaten

Generale Synode van de Gereformeerde Kerken Zwolle-Zuid 2008

Het auteursrecht van deze tekst berust hetzij bij de auteur, hetzij bij de Gereformeerde Kerken in Nederland. Voor alle zaken het auteursrecht betreffend kan contact opgenomen worden met het deputaatschap generaal-synodale publicaties via: publicaties@gkv.nl.
Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in wat voor vorm of op wat voor manier dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de rechthebbende, behoudens de uitzonderingen bij de wet gesteld.

INLEIDING

Het eerste rapport van de werkzaamheden van deputaten kerkrecht en kerkorde bevatte de volgende passages:

6.2 Preekbevoegdheid

Opdracht 7: vragen rond de preekbevoegdheid in kaart te brengen en mogelijke antwoorden daarop cq. regelingen daarvoor te formuleren;

Door ziekte is het ons niet gelukt om de rapportage over preekbevoegdheid in dit stadium af te ronden. Anderzijds erkennen wij dat uitvoering van deze opdracht wel een zekere urgentie heeft en niet zomaar op het verdere herzieningswerk kan wachten. Om die reden hopen wij over een en ander in een aanvullend rapport verslag te doen en advies uit te brengen.

en

11. CONCEPTBESLUITEN

Omdat een aantal onderdelen van ons rapport nog open liggen, zal beperkte aanvullende rapportage over enige maanden nodig zijn. Bij die gelegenheid zullen de in hfdst. 10 genoemde conclusies en impliciete aanbevelingen in een conceptbesluit worden omgezet en gepresenteerd.

Wij zenden u bijgaand deze ontbrekende onderdelen van ons rapport alsnog toe.

Met name het werk aan de genoemde par. 6.2 heeft door allerlei omstandigheden aanzienlijk meer tijd gekost dan was voorzien.

Dat betreuren wij temeer omdat daardoor de niet onbelangrijke materie met de door ons uitgebrachte adviezen niet royaal vóór de bespreking door uw vergadering ter kennis van de kerken zijn gekomen. Wij vragen daarom bij voorbaat uw clementie ingeval er nog op een formeel te laat tijdstip nog reacties bij u zouden binnenkomen.

Niettemin leggen wij ook deze onderdelen van ons rapport met vertrouwen aan uw vergadering voor. We vernemen te zijner tijd graag van u wanneer en op welke wijze wij de bespreking van de zaken van ons deputaatschap kunnen dienen.

INHOUDSOPGAVE

6.2	Toekenning van preekbevoegdheid aan niet-predikanten	5
6.2.1	Lijnen uit de historie van de Gereformeerde Kerken sinds de 16 ^e eeuw	5
6.2.2	Bepalingen in enkele andere Nederlandse kerkgemeenschappen	6
6.2.3	Verkenning van de praktijk	7
6.2.4	Preekbevoegdheid buiten het ambt?	9
6.2.5	Uitgangspunten en criteria	10
6.2.6	In het verleden aangevoerde bezwaren	11
6.2.7	Woordbediening en stichtelijk woord	12
6.2.8	Generaal-synodaal regelen?	13
6.2.9	Conceptregeling met toelichting	13
11.	Conceptbesluiten	17

6.2 Toekenning van preekbevoegdheid aan niet-predikanten

6.2.1 LIJNEN UIT DE HISTORIE VAN DE GEREFORMEERDE KERKEN SINDE DE 16^E EEUW

1. In de Reformatietijd en de eerste eeuw daarna was men zeer strikt in de toelating tot 'de predikdienst'. Voorbeelden daarvan vindt men bij F.L. Bos (1950) onder art. 3 KO, gerelateerd aan de kerkordebepaling: "Het sal niemandt, alhoewel hij een Doctoer, Ouderlingh ofte Diaken is, gheoorloft zijn den Dienst des Woordts ofte der Sacramenten te betreden, sonder wettelick daer toe beroepen te zijn. Ende wanneer ijemandt daer teghen doet, ende meermael vermaent zijnde niet afstaet, soo sal de Classe oordeelen, of men hem voor eenen Scheurmaecker verclaren ofte op eenighe andere wijze straffen sal."
2. De afwijzing van anderen dan predikanten als voorgangers stond in de context van de strijd tegen de Dopersen en andere spiritualisten die met een beroep op het ambt van alle gelovigen voor ieder die de gaven van de Geest had, het recht claimde om zonder nadere opleiding of toetsing het evangelie te mogen verkondigen. Aanvankelijk hebben de reformatoren daar wel een bepaalde ruimte voor gelaten. Maar in de praktijk werd duidelijk dat zulke sprekers evenals vrij rondreizende predikers met een roomse achtergrond het Woord niet zuiver verkondigden, maar dwalingen onder het volk brachten en menigmaal ook door zucht naar geld of populariteit ('schandelijke winzucht') werden gedreven. Daarom was men kritisch tegenover zulke *freelance* predikers.
3. Waar geen predikant aanwezig was, volstond men in die tijd met het voorlezen uit de Schrift en later ook het lezen van een gepubliceerde preek, vergezeld van gebed en psalmzang. Aan proponenten was het wel toegestaan te preken, maar onder strikte voorwaarden van toelating en begeleiding. Voorbeelden van uitspraken hierover in F.L. Bos (1950) ad art. 3 KO.
4. De Dordtse synode 1618-1619 beraadde zich in haar 20^e zitting over het voorgaan van studenten en besloot dat deze zaak ter beslissing aan de kerkelijke vergaderingen werd overgelaten. Er kwamen geen generale bepalingen over.
5. In de loop van de tweede helft van de 17^e en de gehele 18^e eeuw vond het ingang dat catechiseermeesters en oefenaars in de steden of ook in afgelegen dorpen in stichtelijke samenkomsten voorgingen. Vooral in de 17^e eeuw waren overheid en kerk – naar aanleiding van de Labadistische crisis – zeer bevreesd voor onrust en scheuring en daarom kritisch ten aanzien van zulke bijeenkomsten. Maar ook in latere tijd zagen de kerkenraden en classes op de oefeningen toe en corrigeerden ze zo nodig misstanden.
6. Vanaf 1834 tot ± 1945 is er een tamelijk breed gedragen erkenning geweest dat naast de predikanten soms ook andere gemeenteleden konden voorgaan in kerkdiensten, op basis van hun door God verleende gaven. Doorgaans ging het hier om oefenaars (ook wel 'profeten' genoemd), lerende ouderlingen, evangelisten of studenten in de theologie. De preekbevoegdheid van beroepbaar gestelde proponenten stond vanouds daarnaast, na afgelegd preparatoir examen.
7. Het karakter van hun optreden wordt omschreven als het spreken van een stichtelijk woord, als broeder onder de broeders, niet als 'gezonden dienstknecht'. Het wordt nadrukkelijk onderscheiden van de bediening van het Woord met ambtelijk gezag.
8. In de kerken van de Afscheiding en van de Doleantie werd voor zulk optreden de toestemming van de classis verplicht gesteld, na voorafgaand onderzoek (examen), door de classis zelf in te richten.
9. De kerken wilden niet dat uit de bevoegdheid tot voorgaan een algemene vaste functie en positie (een extra ambt) zou ontstaan. De preekbevoegdheid moest een uitzonderlijk iets blijven, ad hoc geregeld en waaraan men geen rechten kon ontleen.
10. Steeds werd de mogelijkheid opgehouden dat een preekbevoegde broeder ook in kerkdiensten buiten de eigen gemeente en eventueel ook buiten de eigen classis zou kunnen voorgaan. Daarvoor werd dan uitdrukkelijk wel toestemming van de betreffende kerk (en later ook de classis) vereist. In sommige provincies verzette men zich tegen zo'n breder consent.
11. Bij de Vereniging van 1892 hebben de Gereformeerde Kerken aanvankelijk de werkzaamheid van de oefenaars niet willen afsnijden en doen ophouden, maar die ook niet willen aanmoedigen en formeel regelen. Daarom werd alles wat de oefenaars betrof aan de classes overgelaten. (Acta 1892 en 1893, rapport Huishoudelijke Bepalingen 1893, Rutgers, Kerkelijke Adviezen ad art. 4 KO).
12. Vanaf 1892 werd in de GKN – aansluitend bij de bestaande gewoonte – het nu en dan voor de gemeente optreden van theologische studenten toegestaan. Door de synode van 1908 werd het echter alsnog verboden. Sinds 1945 werd in de GKv het verbod van 1908 doorgaans tijdelijk

opgeschort vanwege de grote behoefte aan voorgangers in de kerken. In 1999 werd het verbod weer van kracht; studenten hebben alleen tijdens hun TU-stages bevoegdheid om voor te gaan. Een uitzondering werd door de synodes vanaf 1999 alleen gemaakt voor AIO's die aan de Theologische Universiteit verbonden zijn.

13. Vanuit de twee opleidingen die de kerken na 1892 hadden, kwam er een toenemende stroom jonge predikanten waarmee in de behoeften van de kerken voldoende werd voorzien. Dat deed de noodzaak van het optreden van oefenaars afnemen en het lijkt erop dat men ook kritischer tegenover zulke 'ongestudeerde' voorgangers kwam te staan. In 1914 werd in de GKN nog wel een regeling voor de oefenaars vastgesteld. Aanleiding hiervoor was o.m het in de kerken levende misverstand dat de functie van oefenaar een eigen ambt in de kerk was, waartoe men door een classis kon worden toegelaten. Door een korte regeling werden enige piketpaaltjes geslagen. In 1930 werd ter aanvulling op de regeling van 1914 bepaald dat het de oefenaar enkel was vergund een stichtelijk woord te spreken, dit om te accentueren dat daarmee niet ook de bevoegdheid werd verleend om sacramenten te bedienen, huwelijken te bevestigen, openbare geloofsbelijdenis af te nemen, de zegen uit te spreken, e.d.. In 1950 stelde F.L. Bos (ad art. 3 KO) vast dat de oefenaar was uitgestorven.
14. Tegenover het verlenen van preekbevoegdheid aan ex-predikanten na een afzetting resp. na een overgang tot 'een andere staat des levens' heeft men altijd gereserveerd gestaan. Van hun gemeente 'losgemaakte' predikanten bleven feitelijk altijd bevoegd om voor te gaan. Vóór 1990 behielden zulke voorgangers namelijk meestal levenslang de status van 'losgemaakt predikant' zonder dat ze hun ambt definitief verloren.

6.2.2 BEPALINGEN IN ENKELE ANDERE NEDERLANDSE KERKGEMEENSCHAPPEN

1. In de NHK kende men onder de kerkorde van 1951 de mogelijkheid voor hulppredikers, vicarissen en lidmaten (o.w. theologische studenten) om een preekbevoegdheid te krijgen. Men trachtte die van de ambtelijke bevoegdheid van een predikant te onderscheiden door die als 'prediking van het evangelie' te typeren en niet als 'verkondiging des Woords'. Voor het verlenen van de bevoegdheid is tot 2004 een gedetailleerde regeling van kracht geweest.
2. In de GK (synodaal) heeft men in art. 69.2 en 69.3 van de kerkorde van 1959 de mogelijkheden vastgelegd voor het verlenen van preekbevoegdheid als volgt: "69.2. Indien een proponent voorgaat, zal de leiding bij hem berusten, met dien verstande dat hij zich onthouden zal van alle verrichtingen, welke een ambtelijk karakter dragen. 69.3. Hetzelfde geldt, indien een ander dan een dienaar des Woords of een proponent voorgaat, aan wie de classis, in een zeer bijzonder geval, overeenkomstig de door de generale synode vastgestelde bepalingen, daartoe de bevoegdheid heeft verleend." Vanaf 1981 zijn deze bepalingen in een uitgebreide regeling verder uitgewerkt. Zie in de betreffende kerkorde-edities de uitvoeringsbepalingen bij art. 69. Daarbij is art. 69.3 minder exclusief geformuleerd als volgt: "Anderen dan dienaren des Woords of proponenten zijn gerechtigd tot het leiden van en het voorgaan in een kerkdienst, indien hun daartoe de bevoegdheid is verleend in overeenstemming met de door de generale synode vastgestelde bepalingen. Bij het uitoefenen van die bevoegdheid zullen zij zich onthouden van alle verrichtingen, welke een ambtelijk karakter dragen." Op basis van de uitvoeringsbepalingen is in de GKs sinds 1981 aan een vrij groot aantal niet-predikanten preekbevoegdheid verleend. Een register van preekbevoegde kerkleden werd landelijk bijgehouden en jaarlijks gepubliceerd. Onderscheid werd gemaakt in bevoegdheden door bv. beperking tot een bepaalde provincie of tot een bepaalde thematiek (zoals werelddiaconaat e.d.). Deze bepalingen hebben gegolden tot 2004.
3. De CGK kennen ook al sinds het begin van de 20^e eeuw bepalingen over preekbevoegdheid. In uitspraken uit 1908, 1947 en 1965-66 is het volgende vastgelegd: "1. Een kerkenraad kan een door hem bekwaam geachte broeder, hetzij ambtsdrager of gewoon lid, aan de classis presenteren met het verzoek de kerkenraad toestemming te verlenen om deze broeder onder opzicht van de kerkenraad een stichtelijk woord te laten spreken en andere arbeid in de gemeente te doen verrichten. De classis geeft deze toestemming niet dan nadat zij bij deze broeder met gunstige uitslag een onderzoek heeft ingesteld naar zijn genadegaven, zijn zuiverheid van belijdenis, zijn gave om de Schrift te verklaren en zijn welsprekendheid. (1947, 1965/6) 2. Mocht de nood der kerken het wenselijk maken, dan kan de classis zulk een broeder toestemming verlenen tot het spreken van een stichtelijk woord in de gemeenten van het classicaal ressort. Deze toestemming mag echter alleen gegeven worden indien de classis opnieuw een onderzoek als onder 1 genoemd met gunstige uitslag heeft ingesteld. (1908, 1965/6) 3. Indien de nood van de kerken dit wenselijk maakt, kan de particuliere synode hem eveneens toe-

- stemming geven tot het spreken van een stichtelijk woord in de gemeenten van het ressort van deze synode, mits hij minstens drie jaar het recht bezit om in zijn eigen classicaal ressort een stichtelijk woord te spreken en zijn classis hem in een schriftelijk rapport aanbeveelt. (1928)”
4. De NGK kennen in hun regelingen geen preekconsent los van de route naar het predikantschap. Toch worden daarnaast in de praktijk ook wel consenten verleend buiten die route.
  5. De PKN heeft in haar Ordinantie 5 ‘De eredienst’ in art. 5.2 het volgende vastgelegd: “In een kerkdienst van een tot de Protestantse Kerk behorende gemeente zijn tevens bevoegd voor te gaan:
    - zij die als proponent de bevoegdheid hebben te staan naar het ambt van predikant in de Protestantse Kerk in Nederland;
    - zij die in het kader van de opleiding tot predikant de bevoegdheid hebben verkregen een kerkdienst te leiden; en
    - zij aan wie volgens de bepalingen van de generale regeling voor het verlenen van consent tot het leiden van kerkdiensten, een preekconsent is verleend in de Protestantse Kerk in Nederland en wel in de kerkdiensten van die gemeenten waarop het preekconsent betrekking heeft.

De in dit lid bedoelde bevoegdheid omvat niet de bediening van doop en avondmaal, het afnemen van de belijdenis van het geloof, de bevestiging van ambtsdragers en het leiden van trouwdiensten en het uitspreken van de zegen.” Voor de uitwerking hiervan bestaat een ‘Generale regeling preekconsent’.
  6. In de PKN wordt een bijzondere bevoegdheid voor belijdende leden tot het voorgaan in kerkdiensten centraal verleend door of vanwege de kleine synode, daarin geadviseerd door een speciale commissie. Er dient altijd een verklaring inzake belijdenis en wandel te worden ingeleverd, alsmede een preek en een uitgewerkte liturgie. Een drievoudige belofte m.b.t. getuigenis, belijden en kerkorde moet worden afgelegd en ondertekend. Het consent wordt verleend voor bepaalde gemeenten c.q. voor een ressort en altijd voor een bepaalde periode (doorgaans vier jaar), die verlengd kan worden. De commissie kan een bepaalde aanvullende studie verplicht stellen. Van de verleende consenten wordt een register bijgehouden. Er geldt een verplichting tot aanvaarding van eventueel door de kerk aangewezen supervisie c.q. begeleiding. Bij overtreding van de bepalingen kan iemand de bevoegdheid worden ontnomen.
  7. De PKN onderscheidt in haar regeling tussen een consent voor hen die de opleiding tot predikant volgen dan wel met goed gevolg hebben gevolgd, en een consent voor hen die werkzaam zijn – in een gemeente of in een instelling – als kerkelijk werker. Voor die beide categorieën gelden eigen procedures en bepalingen. Aan de tweede categorie zijn meer beperkingen verbonden dan aan de eerste. Voor theologische studenten geldt dat er een positieve verklaring van de opleiding moet zijn, voor theologisch opgeleiden is er een aanbeveling nodig van het breed moderamen van de eigen classicale vergadering.
  8. In de generale regeling van de PKN wordt nergens gesproken over een mogelijk preekconsent aan kerkleden die niet onder de genoemde criteria vallen. Alleen hebben in 2004 krachtens overgangsrecht allen die niet student, theoloog of kerkelijk werker waren vooralsnog hun bestaande preekconsent behouden. Verlenging ervan is mogelijk wanneer dat ‘in het belang van de kerk’ is.

6.2.3 VERKENNING VAN DE PRAKTIJK

Onzes inziens heeft de GS Amersfoort-Centrum 2005 terecht gesteld, dat er rond de preekbevoegdheid nieuwe vragen zijn te verwachten. In de actuele kerkelijke praktijk bestaan tal van situaties die hier aanleiding toe geven. Onderstaande gegevens zijn niet gebaseerd op empirisch onderzoek. We maken hier gebruik van praktijkkennis die reeds binnen ons deputaatschap aanwezig was en die waar nodig door navraag in de kerken is aangevuld.

1. AIO's in Kampen kiezen voor een voortzetting van hun studie. Tegelijk werd en wordt het belangrijk gevonden om ze op de weg naar de pastorie te houden, en te bevorderen dat ze niet van de gemeente vervreemden. Daarnaast is het belangrijk dat ze hun preekvaardigheid op peil houden. Voorgaande synodes hebben daarom preekbevoegdheid voor AIO'S toegestaan en procedureel geregeld.
2. Een toenemend aantal *afgestudeerden* van de Theologische Universiteit (in bezit van de praktijkaantekening) kiest er voor om *voorlopig* nog geen predikant te worden, terwijl ze wel de voor beroepbaarstelling nodige aantekening praktijkoriëntatie hebben verworven. Een tiental namen kan daarbij genoemd worden. Sommigen van hen kiezen voor een studie in het bui-

- tenland, anderen worden docent godsdienst of kerkelijk werker of nog iets anders. Over de laatste categorie ging het in de verzoeken die aan de synodes van 1999 en 2002 zijn gedaan.
3. Sommige van de aan de Theologische Universiteit *afgestudeerden* zullen naar alle waarschijnlijkheid geen predikant worden, maar bekleden intussen wel een aan hun opleiding gerelateerde en positief te waarderen functie in onderwijs, journalistiek, wetenschap e.d.. Ze hebben zulke goede gaven en zijn ook zo positief actief in hun gemeente, dat de vraag opkomt: Waarom zouden die – wanneer ze dat willen – niet mogen preken?
  4. De *ouderejaars studenten* van de Theologische Universiteit mogen in hun eindstage 9 weken lang preken. Daarna stopt het weer. Dan doet zich de vraag voor: is dat wel verstandig? Moeten ze daarna niet juist tot het eind van hun studie gelegenheid krijgen om de opgedane ervaring vast te houden en verder door te groeien? Een enkele maal en in bijzondere omstandigheden blijken kerken ook graag van de diensten van zulke studenten gebruik te willen maken, ook al hebben ze geen preekbevoegdheid meer.
  5. In verschillende kerken melden zich *actieve kerkleden* (een ouderling bijvoorbeeld) met de wens, preekbevoegdheid te ontvangen. Zij hebben dan wel geen theologische opleiding, maar bezitten dikwijls op andere wijze verkregen kennis en gaven.
  6. Regelmatig doet zich de vraag voor naar de preekbevoegdheid van *buitenlandse voorgangers*. Voor kerken waarmee we een zgn. zusterkerkrelatie onderhouden is dat wel helder, in hoofdzaak althans. Maar voor bijvoorbeeld predikanten uit Hongarije en Roemenië en uit kerken elders in de wereld waarmee we geen zusterkerkrelatie hebben, maar waarmee wel incidenteel nauwe banden bestaan, is niets geregeld. Soms hoor je dat ze in een 'partnerkerk' hier in Nederland zijn voorgegaan in de kerkdienst. Maar dikwijls komen ze – zelfs in een studieperiode in Nederland van een jaar of langer – nooit op een GK-preekstoel.
  7. Incidenteel kwam het verzoek om preekbevoegdheid van de kant van een *kerkelijk werker*. De wens daartoe leefde zowel bij hemzelf, als bij de gemeente die hij dient. Nu het aantal kerkelijk werkers toeneemt, is zo'n verzoek in de toekomst vaker te verwachten.
  8. *Predikanten na losmaking of ontheffing* hebben soms de wens om na hun losmaking toch nog het recht te krijgen om voor te gaan in kerkdiensten. De bestaande regelingen na ontheffing uit het ambt (art. 14 of 15 KO) voorzien daar niet in.

Wat is het beeld, dat uit al deze praktijksituaties naar voren komt? Kort samengevat gaat het veelal om mannenbroeders die (nog) geen predikant zijn in actieve dienst in onze kerken, en dat misschien ook wel nooit zullen worden, maar die ondertussen wel gemotiveerd en gekwalificeerd (kunnen) zijn om voor te gaan in erediensten. Bij henzelf en/of bij de hen omringende gemeente leeft in meerdere of mindere mate de wens dat zij preekbevoegdheid (kunnen) ontvangen. Uitgaande van deze situatiebeschrijving dringen allerlei vragen zich op.

- Is het goed, om aan deze wens gehoor te geven?
- Zo nee, waarom niet?
- Zo ja, waarom wel?
- Is een algemene regeling voor het toekennen van preekbevoegdheid denkbaar?
- Of zouden er categoriale regelingen moeten blijven, c.q. komen?
- Welke vereisten, voorwaarden, waarborgen of evt. beperkingen zouden aan (de toekenning van) preekbevoegdheid moeten worden verbonden?

De diverse praktijksituaties die tot nadere bezinning nopen, laten duidelijk zien dat we als kerken ons bewegen in een tijdperk van verandering. Jarenlang lag de koppeling tussen (beoogd) predikantschap en preekbevoegdheid voor de hand. Bij wijze van uitzondering op deze regel kon alleen preekbevoegdheid worden verleend aan ouderejaars theologiestudenten; dat heette toen 'spreekconsent'. Die studenten waren dan nog wel geen predikant, maar ze waren toch wel op weg om het te worden. Dat gaf kennelijk het vertrouwen om hen desgewenst spreekconsent te geven.

Ook in de besluitvorming rond de preekbevoegdheid voor AIO's was deze vanzelfsprekende verbinding duidelijk aanwezig. De GS Leusden 1999 besloot dat hun op hun verzoek preekbevoegdheid kon worden verleend, maar verbond daar een duidelijke beperking aan: "voor zover zij de intentie hebben om zich na hun AIO-tijd binnen de gereformeerde kerken beroepbaar te laten stellen". Het toekennen van preekbevoegdheid aan AIO's wordt in de grond onder dit besluit dan ook gemotiveerd vanuit overwegingen "in verband met de toekomstige inzetbaarheid van de AIO's in de kerken" (Acta GS Leusden 1999, art. 78.1 *Besluit* 2). Tijdens de bespreking ter synode werd ook gezegd dat de geciteerde zinsnede inderdaad bedoelde een beperking aan te geven. En dan volgt de opmerking: "AIO's die geen predikant willen worden, zullen geen preekbevoegdheid aanvragen" (art. 78.2).

Hier is nu iets aan het veranderen. Tegenwoordig zijn er wèl af en toe broeders die (nog) geen predikant willen worden, maar toch preekbevoegdheid wensen; zie de opsomming hierboven. Er is een grotere differentiatie van situaties en ook een verschuiving in de keuzes om nog geen predikant te worden, wat – naar het lijkt – anders wordt beleefd dan voorheen. Is de exclusieve koppeling tussen (beoogd) predikantschap en preekbevoegdheid wel zo vanzelfsprekend als jarenlang gedacht is? Wij betwisten niet dat deze koppeling voor de hand ligt, maar het gaat in deze vraag met name om het woord exclusief: is het terecht dat niet-predikanten geheel worden uitgesloten van een mogelijke preekbevoegdheid vanwege het loutere feit dat ze (nog) geen predikant zijn? Alleen voor AIO's aan de TU is in de regelgeving een uitzondering gemaakt. Maar vormen zij terecht de enige categorie van wie dit geldt? In de bezinning daarop is het dan goed om ook te denken aan hen die aan de andere kant van het predikantschap staan: die geen predikant meer zijn, maar van wie hetzelfde geldt, nl. dat ze op basis van hun gaven en opleiding in staat zijn om in de kerken voor te gaan.

6.2.4 PREEKBEVOEGDHEID BUITEN HET AMBT?

In de Schriften wordt duidelijk de lijn getrokken dat de overdracht van het evangelie, het verkondigen en leren in de gemeente en naar buiten toe, moet gebeuren door vertrouwde en beproefde mensen, daartoe getoetst en aangewezen door de gemeente onder leiding van haar voorgangers.

Paulus schrijft aan Timoteüs dat een opziener – naast andere vereisten – bekwaam moet zijn om te onderwijzen, om een goede leraar te zijn (1Tim. 3:2). Aan Titus (1:9) schrijft hij dat een opziener in staat moet zijn om 'anderen met heilzaam onderricht te bemoedigen en dwarsliggers terecht te wijzen'(NBV, vgl. NGB 1951: 'te vermanen op grond van de gezonde leer en de tegensprekers te weerleggen'). Het bijzondere belang van de taak van prediking en onderricht komt ook naar voren in 1 Tim. 5:17: zij die deze taak vervullen, hebben een leidinggevende taak waarvoor hun extra respect toekomt. Die taak mag niet zomaar aan iedereen worden gegeven, zo blijkt uit 2 Tim. 2:2: 'wat u van mij gehoord hebt (...), vertrouw dat toe aan vertrouwde [getoetste, beproefde] mensen, die bekwaam zullen zijn om ook anderen te onderrichten'. In afkeurende zin wordt in 2 Tim. 4:3 gesproken over een tijd waarin mensen zich naar eigen wensen allerlei leraars zullen bijeenhalen, omdat ze de gezonde leer niet meer verdragen. Daaruit blijkt het belang van een aanstellen van leraars in de kerk op een geordende manier. Verder waarschuwt de apostel Jacobus (3:1) voor een ongelimiteerd willen optreden van mensen in de gemeente. Hij zegt: 'u moet niet allemaal leraar willen zijn' (NBV, vgl. NGB 1951: 'laat niet zovelen van u leraars zijn'). Er is kennelijk een risico dat men te gretig is om aan het woord te komen, en dat er te weinig terughoudendheid en voorzichtigheid is. Dat komt de rustige en betrouwbare overdracht van het evangelie niet ten goede.

In die lijn ligt het dat de gereformeerde kerken altijd de bevoegdheid om het Woord te verkondigen in de openbare samenkomsten van de gemeente hebben bewaakt.

Tegelijk vinden we in de Schrift ook de lijn, dat de profetie niet kan worden opgesloten in het ambt en dat God de gaven van de Geest niet alleen aan ambtsdragers geeft. Daarvan staat in het Oude Testament in Num. 11:24-30 al een fraai voorbeeld: Eldad en Medad, twee aangewezen oudsten die profeteren in de legerplaats en niet op de centrale ontmoetingsplek in aanwezigheid van Mozes. Jozua wil daar een stokje voor steken, maar Mozes roept uit: 'Och, bestond heel Gods volk maar uit profeten!' In het Nieuwe Testament betoont de Geest zich met nog meer kracht en overvloed: 'U hebt de zalving van de Heilige en u weet alle dingen' (1 Joh. 2:20, NGB 1951). In de samenkomsten van de gemeente die 1 Kor. 14:26vv beschrijft, 'heeft ieder iets' en kunnen de gelovigen om beurten een psalm, een lering, een openbaring, een tongenspraak of een uitlegging inbrengen. Zo komen we in het Nieuwe Testament ook de gave van de profetie tegen als een optreden van mensen die naast de leraars een plaats in het kerkelijk leven hadden. Ook al is er over de uitleg en toepassing van de bijbelse gegevens over de profetie geen eenstemmigheid, duidelijk is wel dat het spreken in de nieuwtestamentische gemeente niet is samen te vatten in een patroon dat identiek is aan dat van het huidige gereformeerde predikantschap. Verder noemt Paulus dikwijls in zijn brieven met ere de namen van mannen en vrouwen die hem hebben geholpen in de verkondiging van het evangelie. Van een scherpe scheiding tussen erkende leraars en anderen lijkt hier geen sprake te zijn.

Hieruit moeten we zeker niet afleiden dat in principe elk gemeentelid bekwaam en bevoegd zou zijn om in de publieke bijeenkomsten van de gemeente verkondigend en onderrichtend op te treden. In het Nieuwe Testament vinden we geen duidelijke afbakening van diverse vormen van samenkomsten van de gemeente zoals we die vandaag kennen. Er is ook verschil tussen iets inbrengen in een samenkomst van de gemeente en het geestelijk leidinggevend voorgaan. De kernen 'verkondiging' en

'onderricht' moeten we als kernen nemen van wat zo'n voorganger in de kerkdiensten doet. Voor deze kernactiviteiten kunnen kerkleden alleen worden toegelaten en aangewezen als er voldoende waarborgen zijn dat ze goed in staat zijn om met wijsheid en kennis de gemeente opbouwend toe te spreken.

In deze lijn denkend en handelend hebben de Gereformeerde Kerken ernaar gestreefd dat er altijd voldoende goed opgeleide mensen zouden zijn die er *'hauptamtlich'* hun levenswerk van zouden maken om als vaste voorganger in de gemeente te functioneren. Maar zij hebben ook – met de nodige wisseling in wijze van uitvoering – gedurende langere perioden in de 19^e en 20^e eeuw de mogelijkheid opengehouden dat er naast de predikanten ook incidenteel anderen optraden die de gave hadden om de gemeente te stichten. Dit optreden is steeds als aanvulling op de gewone kring van reguliere voorgangers beschouwd en daarvan ook nadrukkelijk onderscheiden. En er werd vooral ruimte aan gegeven in tijden waarin er in de kerken een groot tekort aan reguliere voorgangers was.

H. Bouwman verwoordde beide lijnen in eenzelfde passage als volgt: "Wel kan soms een gewoon lid der gemeente met grooten zegen een stichtelijk woord spreken. Gods vrijmacht is niet gebonden aan het middel en de gave is niet gebonden aan het ambt. Maar de ervaring leert, dat alleen in den geordenden weg vastigheid en opbouw in het kerkelijk leven wordt verkregen. Er kan ook een vermeende zegen genoten worden, die ten slotte uitloopt op scheurmakerij, sectarisme en mysticisme." (*Gereformeerd Kerkrecht* I, 1928, § 30)

De geschiedenis van vooral de laatste twee eeuwen laat zien dat een volledig beperken van de preekbevoegdheid tot de predikanten niet reëel is. Het zou een vorm van purisme zijn om zoiets te willen. En het is niet te onderbouwen met gegevens die we in de Bijbel vinden.

Welke plaats een 'losse' preekbevoegdheid dan moet krijgen in het kerkelijk leven is niet eenvoudig te beslissen. Moeten we blij zijn met ieder die zich hiervoor aanmeldt en die aan de vereisten beantwoordt? Of moeten we zulk optreden in de gemeente een uitzondering laten zijn, een schaarse mogelijkheid voor een incidentele inzet in de kerk, en dan vooral bij bv. grote predikanten nood? In het licht van wat hierboven is gezegd en wat nog volgt, denken we dat zulke preekbevoegdheid in de kerken inderdaad meer uitzondering dan regel zou moeten zijn. Heeft iemand opvallende gaven om de gemeente met Gods Woord te stichten, dan mag dat als een roeping worden gezien om zich in de weg van art. 4 of art. 8 KO volledig als predikant aan de kerken te geven. Zijn er redenen waarom iemand die weg niet gaat, dan is het goed om het toch verlenen van preekbevoegdheid een uitzondering te laten zijn.

Deze stand van zaken vraagt nu wel om een nadere bespreking van de vereisten die gesteld moeten worden aan het verlenen van preekbevoegdheid aan niet-predikanten. Daarover gaat het in de volgende paragraaf.

6.2.5 UITGANGSPUNTEN EN CRITERIA

Zoeken we naar uitgangspunten en criteria om t.a.v. het verlenen van preekbevoegdheid een goed beleid te voeren, dan willen we het volgende naar voren brengen.

Dat de kerken hoge eisen stellen aan degene die in de kerkdiensten het Woord van God verkondigt, heeft zijn diepste motivatie daarin, dat wat verkondigd wordt ook werkelijk als van God komend moet kunnen worden ervaren. De kerkdienst moet ten volle ontmoeting met God kunnen zijn en het gesproken woord moet zijn 'als van God afkomstig' (2 Kor. 5).

Om dat te bereiken vragen de kerken van de kant van de verkondiger:

- gelovige toewijding en overgave voor de dienst van de Heer;
- gaven van verstand en hart;
- kennis en inzicht op basis van een degelijke opleiding, als waarborg dat iemand niet alleen maar af en toe een goed woord kan spreken, maar tot jarenlange prediking van het evangelie is toegerust;
- de gave van het woord, het vermogen om de boodschap te verwoorden en een goede voordracht;
- een overtuigde inwendige roeping tot de dienst;
- levenslange en -brede afzondering (in principe), die onafhankelijkheid en vrijmoedigheid beoogt;

- volledige tijd om in de dagelijkse omgang met het Woord met een luisterend oor Gods wil en zijn boodschap te verstaan.

Aan de kant van de kerk komt daar dan ter wille van de goede prediking het volgende nog bij:

- toetsing van de betrokkene door onderzoek naar zijn persoon, leer en wandel;
- aanvaarding van de predikant door de gemeente in de weg van verkiezing en approbatie; dit wordt de 'uitwendige roeping' genoemd; ze is belangrijk voor de ontvangst en aanvaarding van de boodschap die de prediker brengt;
- belofte laten afleggen m.b.t. gebondenheid aan de leer van de kerk;
- band aan de gemeente en leven temidden van de gemeente, met het oog op de 'voeding' voor de prediking en op een gerichtheid die verworteld is in de bearbeiding van de concrete gemeente;
- positionering van de predikant in de kerkenraad, voor *input*, toezicht en verantwoording;
- ambtelijke verantwoordelijkheid, zodat de prediker geen freelance takenverrichter is op uur-basis, maar drager van permanente verantwoordelijkheid voor de gemeente.

Uit het bovenstaande kan worden afgeleid wat de meerwaarde is (bedoelt te zijn) van het optreden van een geordende prediker boven het optreden van een kerklid met preekconsent. Voor een regelmatig en gezaghebbend voorgaan in de gemeente is een structurele inbedding nodig in het leven van de gemeente. Dat maakt duidelijk waarom de kerken steeds een sterke voorkeur hebben gegeven aan de verkondiging door een predikant-ambtsdrager.

Toch dient er naar onze mening – aansluitend bij een lange traditie – ook een bescheiden ruimte te zijn voor het optreden van anderen als voorganger in kerkdiensten.

Ruimte: want de praktijk leert dat er verschillende categorieën van kerkleden zijn die niet of nog niet in staat zijn om toelating tot het predikantschap te vragen, terwijl ze toch gaven hebben om in de gemeente met stichting te kunnen voorgaan. Ruimte ook omdat er zich altijd weer situaties voordoen waarin zulk voorgaan wenselijk is en in het belang van de kerk.

Maar bescheiden: de beperkingen zijn duidelijk en in het bovenstaande op diverse punten zichtbaar gemaakt. Wanneer de gaven wel aanwezig zijn, maar de erkende positie (verkiezing, aanvaarding door de gemeente, wat genoemd wordt de 'uitwendige roeping') ontbreekt (nog), dan kan iemand niet op dezelfde wijze voorgaan in de gemeente als zij die zulke positie in de ordelijke weg wél hebben ontvangen.

Het minste wat aanwezig moet zijn voor het geven van een preekbevoegdheid buiten het ambt is een goede vorm van a) onderzoek en toetsing, en b) aanvaarding door de kerk. Samen voorzien deze acties in een beperkte vorm van uitwendige roeping. Deze beperkte vorm geeft nog geen recht om – zoals de ambtelijk geroepen mensen doen – als gevolmachtigden van God en met kerkelijk gezag in de samenkomsten op te treden. Zie hierover ook § 6.2.7. Maar ze geeft wel voldoende basis voor een optreden als broeder onder de broeders, met een woord tot stichting, lering en vermaning.

6.2.6 IN HET VERLEDEN AANGEVOERDE BEZWAREN

Aansluitend hierbij bespreken we enkele bezwaren die in de loop van de eeuwen tegen zulk optreden in de gemeente zijn aangevoerd.

Het gevaar van dwalingen en sektevorming

Men kan zich goed voorstellen dat in de 16^e eeuw, toen het gereformeerd kerkelijk leven nog in zijn eerste ontwikkelingsfase was, het risico van dwaling en sektevorming vrij groot was. Men verkeerde in de overgang van roomse kerk naar gereformeerde kerk en er was een voortdurende invloed van de doperse beweging, met haar aansprekende radicalisme. Langere tijd was voor velen de gereformeerde leer nog niet helder omljnd. Van zowel voormalige pastoors als rondtrekkende predikers kon men lang niet altijd een gezonde verkondiging verwachten. En het kerkelijk toezicht via kerkenraad en classis functioneerde vaak nog maar gebrekkig.

In allerlei opzichten vertoont het functioneren van de Gereformeerde Kerken vandaag een ander beeld. De kerken kunnen voortbouwen op meer dan vier eeuwen kerkelijk leven, met een sterke confessionele traditie, met degelijk gereformeerd bijbelonderwijs en catechese en met gevestigde structuren van toezicht. Dat betekent niet dat er niet altijd toezicht nodig zal blijven op dwaling en partijvorming rondom een buitengewone prediker in de gemeente. In de huidige cultuur en kerkelijke constellatie is daar ook zeker reden voor. Maar dat is geen ander toezicht dan ook al geldt voor iedere

gewone predikant. Bij een hanteren van adequate vereisten en een laten functioneren van goed toezicht zijn er geen redenen om dit bezwaar als contra-argument tegen een bijzondere preekbevoegdheid te laten gelden.

De bescherming van de ambtelijke verkondiging

Met name in de periode na 1892 is er een tendens geweest – vooral in kringen van voormalige Doleantievoorgangers – om het optreden van anderen dan geordende predikanten in te dammen of in ieder geval nadrukkelijk als van andere, mindere betekenis en gezag te typeren. Ze voerden daarbij aan: a. dat het onderscheid tussen de drie ambten van predikant, ouderling en diaken door Christus zo gewild is en daarom elk ambt 'zijn eigen grens en werkzaamheden' heeft, waarbij een ouderling of diaken – laat staan een gewoon gemeentelid – niet mocht treden in de werkzaamheden van een predikant (Jansen 1923, 12-13); b. dat zulk optreden altijd slechts het karakter van een stichtelijk woord had, gesproken als broeder onder de broeders, en beslist niet gelijk te stellen met het optreden van een predikant, wiens woorden publieke bediening van Gods Woord zijn, met ambtelijk gezag bekleed, dus krachtens kerkelijke roeping en autorisatie.

Deze overwegingen zijn van belang om de hoge eisen te onderstrepen en te handhaven die de kerken altijd aan de bediening van het Woord in de kerkdiensten hebben gesteld. Maar ze zijn niet exclusief en maken niet het spreken van een stichtelijk woord bij wijze van aanvulling en in bijzondere situaties onmogelijk. De hierin verwoorde gedachten kunnen ook dienen om zulk opbouwend spreken in de gemeente en voor de betrokken spreker op de juiste plek te zetten.

De argumenten tegen spreekconsent voor studenten

Voor de besluitvorming over afschaffing van het preekconsent voor studenten in 1908 waren twee argumenten doorslaggevend. Men erkende dat het preken voor de studenten als oefening enig nut zou kunnen hebben, maar de mogelijke schade woog daar niet tegen op, nl. dat het de studenten toch vooral zou aftrekken van de studie. Bovendien zag men als gevaar dat de kerken door onzuivere leer geschaad en verontrust zouden worden, omdat onder de geldende regeling studenten konden optreden die door hun hoogleraren nog niet in de leerstellige godgeleerdheid waren onderzocht. In het achterliggend commissierapport werd nog geattendeerd op het verschil in karakter dat het preken van studenten altijd had gehad: een stichtelijk woord, maar geen bediening van Gods Woord, want daarvoor hadden de studenten geen zending en geen sleutelmacht. (Acta 1908, bijlage XXXIII). Beide argumenten die in 1908 dienden zijn naar ons oordeel weinig overtuigend om alle optreden van studenten af te wijzen, een afwijzing die in 1999 hernieuwd is. Wat het nut en de schade voor de studenten zelf betreft, de praktijk leert dat het optreden voor de gemeenten een student – zeker in de laatste fase van zijn studie – in de meeste gevallen juist stimuleert om de studie af te maken en zich beroepbaar te stellen. Wat het risico van onzuivere leer (eventueel ook onrijpe voorstelling van zaken e.d.) betreft: men verleent toch wel een brevet van onvermogen aan studenten en hun opleiders wanneer men zozeer bevreemd zou moeten zijn voor het optreden van mensen die aan een gereformeerde theologische instelling studeren. Bovendien kunnen de kerken hierin regulerend optreden door vereisten vast te stellen voor het stadium waarin een student tot preken bevoegd kan worden verklaard en door een passend toezicht daarop te organiseren. De argumenten van de synode van 1908 kunnen wellicht gelden voor studenten die nog maar op de helft van hun studie zijn. Maar voor gevorderde studenten en onder passend toezicht gelden zij niet. Het is te betreuren dat de synode van 1999 het verbod van 1908 heeft bekrachtigd zonder zich van de argumenten voldoende rekenschap te geven.

6.2.7 WOORDBEDIENING EN STICHTELIJK WOORD

In de kerkelijke besluiten over preekbevoegdheid komt, zoals we zagen, dikwijls de nadrukkelijke onderscheiding voor tussen bediening van Gods Woord met ambtelijk gezag en het spreken van een stichtelijk woord als broeder onder de broeders. In discussies wordt daarbij nogal eens een vraagteken gezet. Is er werkelijk een inhoudelijk verschil tussen de preek van een net bevestigde predikant en de preek die hij twee maanden eerder als proponent hield? Het komt zelfs voor dat een jonge predikant letterlijk dezelfde preek houdt die hij ook als proponent heeft gehouden. Wat is dan het verschil?

Naar onze mening gaat het er niet zozeer om dat een preek van iemand met preekconsent een heel andere inhoud zou hebben. Ook niet dat die inhoud bij bv. een student geen doorgeven van een goddelijke boodschap, opgediept uit de Schrift, zou zijn. Maar het gaat o.i. vooral om de volgende twee elementen:

- a. het accentueren van het andere karakter wil de voorganger oproepen tot bescheidenheid. Omdat bij hem een volledige roeping door de gemeente, een dagelijkse omgang met Gods Woord en een inbedding in het herderlijke werk in de gemeente ontbreken, moet hij zich niet aanmatigen met al te grote stelligheid te spreken. Een nadrukkelijk zich presenteren als gezant van God en een doen van uitspraken 'in de naam van de HERE' is hem niet toegestaan. Zulk gezag is hem niet verleend;
- b. de gemeente kan naar zo'n voorganger dus ook op wat andere wijze luisteren dan naar een geordende predikant. Zij heeft al bij voorbaat meer kritische bevoegdheid en eigen zelfstandigheid ten opzichte van zijn spreken. Het is ook goed als ze er minder hoge eisen aan stelt.

Wij realiseren ons, dat er in de praktijk tussen het spreken van de ene en van de andere categorie voorgangers soms weinig of geen verschil merkbaar kan zijn. Toch achten we de aansluiting bij een lange traditie op dit punt plausibeler dan het weg verklaren van alle verschil, wat soms ook wel wordt voorgestaan. De hele achterliggende discussie over het karakter van de prediking als bediening van het Woord der verzoening, de sleutelmacht en het 'plus' van het ambt kunnen we in het kader van dit rapport niet voeren. We benadrukken alleen dat er in dit geval niet zozeer ten aanzien van het object (het gesproken woord) als wel ten aanzien van het subject (de spreker) een verschil is dat gehonoreerd moet blijven.

6.2.8 GENERAAL-SYNODAAL REGELEN?

De vraag moet worden besproken, of en waarom de preekbevoegdheid generaal-synodaal zou moeten worden geregeld. Hier gelden de volgende overwegingen.

1. Vanouds is het verlenen van een preekbevoegdheid een zaak geweest die de kerken naar art. 30 KO op hun landelijke agenda hebben gezet en gehouden. Dat heeft te maken met het feit dat juist in de positie en bevoegdheden van voorgangers de eenheid en zuiverheid van de leer in geding is.
2. De voornaamste regelingen met betrekking tot het voorgaan in kerkdiensten hebben de kerken altijd gezamenlijk getroffen. Op generaal-synodaal niveau kunnen ook de diverse voorkomende gevallen het best worden overzien en vergeleken.
3. De preekbevoegdheid waar het hier om gaat, geldt – behalve voor de kerkelijk werker, zie daarover 6.2.9 – landelijk. Het ligt voor de hand dat dan de generale synode daarover beslist.
4. Het is nuttig en billijk dat er landelijk rechtsgelijkheid is t.a.v. het voorgaan in de publieke kerkdiensten. Op dit moment is het in de kerken krachtens recente landelijke afspraken geldend recht, dat er alleen een mogelijkheid van preekbevoegdheid voor niet-predikanten bestaat voor AIO's aan de TU en voor studenten aan de TU in hun stageperiodes.¹ Enkele classes zijn er in de voorbije jaren toe overgegaan om aan een broeder met een afgeronde theologische opleiding, die geen AIO aan de TU was, een preekbevoegdheid te geven, naar analogie van de AIO-regeling en met de gedachte dat die bevoegdheid dan ook buiten de eigen classis zou gelden. Het is gewenst om hierin nader helderheid te scheppen en de generale synode is daarvoor het juiste orgaan.

6.2.9 CONCEPTREGELING MET TOELICHTING

In het voorafgaande hebben we gekozen voor een beleid met ruimte en beperking. In besluiten en regelingen met betrekking tot preekbevoegdheid dient ruimte geschapen te worden voor het in bepaalde gevallen voorgaan in kerkdiensten van kerkleden die (nog) geen predikant zijn. Maar daarbij dienen tegelijk beperkingen te worden verdisconteerd en vormgegeven.

Wij stellen voor om hiervoor de bestaande regeling voor AIO's te wijzigen en aan te vullen. We bieden daarvoor het volgende concept en voegen daarbij op diverse punten een toelichting. Bij het van kracht worden van de regeling dient expliciet te worden vastgelegd dat eerdere besluiten met betrekking tot preekbevoegdheid hiermee komen te vervallen. Verder is het goed op te merken dat een generieke regeling als die hier volgt, niet betekent dat daarmee alle mogelijke toekomstige situaties zijn voorzien en afgedekt.

¹ Dit laatste is niet een expliciete generaal-synodale uitspraak, maar ze is impliciet krachtens fiatting door de synodes van het door de Theologische Universiteit in dezen gevoerde beleid. Tot dat beleid behoort ook een beknopte interne regeling voor de preekbevoegdheid van stagiaires.

CONCEPTREGELING VOOR HET VERLENEN VAN PREEKCONSENT

1. De verlening van preekconsent vindt plaats door de classis van de Gereformeerde Kerken waartoe de kerk behoort waarvan de aanvrager lid is.

Toelichting

Vanouds is de beslissing over preekbevoegdheid bij de classis gelegd, ook als het slechts om een voorgaan in de plaatselijke kerk ging. De PKN heeft gekozen voor een verlening van het consent door de kleine synode, geadviseerd door een speciale commissie. Wij stellen voor om in alle gevallen te kiezen voor de classis als bevoegde instantie. In de classis is enerzijds voldoende distantie en anderzijds voldoende deskundigheid aanwezig om mensen en situaties adequaat te beoordelen en beslissingen te nemen.

2. Het preekconsent geeft alleen bevoegdheid om in een kerkdienst voor te gaan in het spreken van een stichtelijk woord en in de dienst van de gebeden. Het geeft geen bevoegdheid tot het bedienen van de sacramenten, het afnemen van belijdenis van het geloof, het bevestigen van ambtsdragers of het kerkelijk bevestigen van een huwelijk.

Toelichting

Juist over deze punten, met name de geloofsbelijdenis en de huwelijksbevestiging, worden dikwijls vragen gesteld. Wat hier wordt voorgesteld is een van de punten waarin de beperkte betekenis van de bijzondere preekbevoegdheid gestalte krijgt. Voor de hier genoemde handelingen is een geordende ambtsdrager nodig om des te sterker te onderstrepen dat het gaat om een publiek en rechtskrachtig optreden namens God en in opdracht van de gemeente.

3. In aanmerking voor het ontvangen van preekconsent komen broeders die belijdend lid zijn in volle rechten van één van de Gereformeerde Kerken en die:
  - a. in de studie aan de theologische universiteit van de kerken zover gevorderd zijn dat zij reeds de verplichte praktijkantekening hebben verkregen: of
  - b. een doctoraal-studie of predikants-master aan de genoemde theologische universiteit hebben voltooid, maar geen beroepbaarstelling hebben gevraagd; of
  - c. een theologische opleiding op HBO-niveau aan een confessioneel betrouwbare instelling hebben afgerond en als kerkelijk werker in een van de kerken functioneren.

Toelichting

Met het hier bepaalde is niet gezegd dat ieder die hieraan voldoet, min of meer vanzelf voor zo'n bevoegdheid in aanmerking zou komen. Er zijn nog andere criteria waaraan men moet voldoen. Maar met dit punt is al wel een eerste begrenzing en selectie gegeven, die uitsluit dat ook een preekbevoegdheid wordt verleend zonder objectief aantoonbare scholing in het uitleggen van de Schriften en van de leer van de kerk.

Als regel zal het gaan om mensen met een Nederlandse opleiding aan de TU in Kampen of aan bv. de GH-Zwolle en de CHEde. Daarom stemmen we het navolgende daarop af. Komen er aanvragers met een andere Nederlandse of met een buitenlandse opleiding, dan zullen de kerkelijke vergaderingen naar analogie van de regeling over de waarde daarvan moeten oordelen. Zo nodig kunnen ze daarover deskundig advies inwinnen c.q. een aanvullend assessment verplicht stellen.

We sluiten niet uit, dat er leden van de gemeente zijn die zonder theologische studie ook tot stichting van de gemeente in een kerkdienst zouden kunnen voorgaan. Maar we menen dat er bij de bestaande mogelijkheden om theologie te studeren enerzijds en naar art. 8 KO predikant te worden anderzijds, geen noodzakelijkheid is om op het genoemde punt alle drempels te laten vervallen. Zou hier algemeen een deur worden opengezet, dan zou dat al gauw tot onrust, competitie of ongelijkheid aanleiding geven. De kerkenraden en classes zouden belast worden met de taak van toetsing van bekwaamheden van allerlei aard en vorm, zonder voldoende objectiviteit en transparantie. Er is in de gemeenten ook niet een schreeuwende behoefte aan voorgangers die dat nodig of wenselijk zou maken. En verder attenderen we erop dat de gaven die er bij gemeenteleden zijn om in christelijke samenkomsten voor te gaan, op vruchtbare wijze kunnen worden ingezet voor bijeenkomsten naast de reguliere kerkdiensten, waarin evangelieverkondiging en overdracht van de bijbelse leer kunnen plaatsvinden. Aanwezige gaven zijn niet alleen maar in de ene vorm van voorgaan in kerkdiensten aan te wenden.

Concretiseren we de kring van mogelijke aanvragers van een preekbevoegdheid, dan zijn er verschillende categorieën te onderscheiden. Wij geven daarvan een opsomming en definiëren daarbij tegelijk nader de drempels die m.b.t. de verkregen opleiding – nog afgedacht van andere vereisten – moeten gelden, wil men voor een preekbevoegdheid in aanmerking kunnen komen.

1. Studenten aan de Theologische Universiteit: na het behalen van de praktijkaantekening.
2. Afgestudeerden van de Theologische Universiteit die om enige reden geen predikant zijn geworden: wanneer zij (voor wat betreft de afgestudeerden van na de invoering van de praktijkstages) geen recente geldige praktijkaantekening kunnen overleggen, dienen zij die eerst aan de Theologische Universiteit alsnog te verwerven.
3. Voormalige predikanten: mits zij naar art. 14 of 15 KO eervol van het ambt ontheven zijn.
4. Kerkelijk werkers: vereist zijn een voltooide HBO-opleiding theologie en actueel functioneren in een van de kerken.

De onder 3 genoemde categorie was tot nu toe weinig in beeld. Bekend is wel dat er onder hen zijn voor wie het niet meer mogen preken een zwaarwegende factor was in de afwegingen rond het vragen of krijgen van ontheffing. Zij hebben o.i. recht op een gelijke behandeling als wordt voorgesteld voor hen die na een theologische studie (nog) geen predikant zijn geworden.

Wat de kerkelijk werkers betreft, deze categorie is nieuw. De HBO-theoloog is een figuur in opkomst. Naar onze mening doen de kerken er goed aan in de beslissingen over preekbevoegdheid daarmee rekening te houden. Zie verder de toelichting bij 4.1.

In dit rapport wordt geen nadere bespreking gegeven van de vraag of ook vrouwelijke kerkelijk werkers of afgestudeerde theologen een aanvraag tot preekconsent kunnen indienen. Deze en dergelijke vragen met betrekking tot de dienst van mannen en vrouwen in de kerken zullen – nemen we aan – ter synode wel aan de orde komen bij de behandeling van het rapport van het deputaatschap man/vrouw in de kerk.

- 4.1. Het preekconsent dat door de classis wordt verleend, heeft voor de eerste twee in art. 3 genoemde categorieën geldigheid ook voor de gereformeerde kerken buiten de classis; voor de kerkelijk werker geldt dat hij alleen bevoegd is voor te gaan in de eigen gemeente(n) waaraan hij als kerkelijk werker is verbonden; eventueel is dat niet de gemeente waarvan hij lid is.
- 4.2. Het consent wordt verleend voor een periode van twee jaar, waarna verlenging met telkens eenzelfde periode mogelijk is.

Toelichting

In vroeger tijden kende men bij de figuur van de 'lerende ouderling' nog wel de situatie dat hij alleen in eigen gemeente voorging. Zo'n optie van alleen plaatselijk voorgaan is in onze tijd in de meeste gevallen niet reëel, gelet op de grote mobiliteit van kerkleden en het dicht bij elkaar liggen en leven van veel gemeenten en de contacten die dat met zich meebrengt. Intussen blijft toch elke kerk vrij om een preekbevoegde broeder wel of niet uit te nodigen om voor te gaan. Een landelijke bevoegdheid geven betekent dus nog geen dwingen van elkaar. De optie die een tijdlang in bv. de GKs heeft gegolden, dat men preekconsent kon krijgen voor een particulier-synodaal ressort, lijkt ons niet aan te bevelen. In onze voorstellen gaan we uit van een consent dat voor alle kerken in ons kerkverband geldt.

Dit laatste is niet van toepassing op de kerkelijk werkers. Voor hen stellen we voor dat hun consent beperkt zal zijn tot de plaatselijke kerk(en) waaraan zij verbonden zijn. Het feit dat hun opleiding niet op het voorgaan in kerkdiensten, maar meer op pastoraat en catechese is toegesneden, is daarvoor de voornaamste argumentatie.

5. Hij die preekconsent wenst te ontvangen, zal bij zijn aanvraag aan de classis de volgende stukken overleggen:
  - a. de documenten die aantonen dat hij voldoet aan de in art. 3 genoemde vereisten;
  - b. een positief getuigenis van zijn kerkenraad inzake zijn leer en leven en inzake zijn functioneren in de gemeente;
  - c. een motivatiebrief waarin de aanvrager schrijft over de betekenis van het geloof in God voor zijn persoonlijk leven en zijn motivatie om preekbevoegdheid aan te vragen;
  - d. de tekst van een drietal preekvoorstellen die niet eerder beoordeeld zijn door een docent en/of mentor, over door de kandidaat zelf gekozen teksten (één uit het Oude Testament, één uit het Nieuwe Testament, en één over een Catechismuszondag), voorzien van uitgewerkte orden van dienst.

- 6.1. Het onderzoek door de classis, dat in besloten zitting plaatsvindt, omvat de volgende onderdelen:
  - voorlezing van een door de aanvrager zelf gekozen preekvoorstel;
  - een gesprek van maximaal drie kwartier over de motivatiebrief en het preekvoorstel waarbij eventueel ook de andere preekvoorstellen kunnen betrokken worden;
  - een gesprek van maximaal één uur over de leer van de Heilige Schrift en de betekenis en inhoud van de belijdenis
- 6.2. Uit het onderzoek moet blijken dat de aanvrager in staat is om Schriftgetrouw en confessioneel betrouwbaar op een opbouwende wijze in kerkdiensten voor te gaan. Daartoe beoordeelt de classis het geheel in afwezigheid van de aanvrager.
7. De aanvrager zal, voorafgaand aan de verlening van de preekbevoegdheid, een schriftelijke verklaring ondertekenen, waarin hij belooft zich in zijn optreden te houden aan de Heilige Schrift, de gereformeerde belijdenis en het geldende kerkrecht.
8. Het toezicht op en de verantwoordelijkheid voor de uitoefening van de preekbevoegdheid ligt bij de classis die onderzocht. De classis zal één van haar predikanten benoemen tot begeleider van de betreffende broeder. Jaarlijks zal de begeleider de preekarbeid met hem evalueren. Van deze evaluatie zal schriftelijk verslag gedaan worden aan de toezicht houdende classis.
9. Bij verhuizing van de broeder naar een van de kerken in een andere classis dan die de preekbevoegdheid heeft verleend, zal de classis haar toezicht en bevoegdheid over zijn optreden in de kerken overdragen aan de classis waaronder deze broeder na verhuizing zal ressorteren.
- 10.1. De classis kan besluiten tot opschorting of beëindiging van de preekbevoegdheid wanneer daarvoor gegronde redenen zijn.
- 10.2. Beëindiging zal in ieder geval met onmiddellijke ingang plaatsvinden wanneer er over leer of leven van de broeder door zijn kerkenraad geen positief getuigenis meer kan worden gegeven of wanneer hij zelfs censurabel blijkt te zijn.

11. CONCEPTBESLUITEN

Materiaal:

1. Acta Generale Synode van Amersfoort-C 2005, art. 27, *Besluit 3*, waarin de opdrachten staan voor de deputaten kerkrecht en kerkorde ten aanzien van (verkort weergegeven):
  - a. status en rechtseffect van generaal-synodale besluiten en dergelijke;
  - b. criteria voor revisieverzoeken (in overleg met deputaten appèlzaken);
  - c. de kerkelijk werker (toelating, opleiding);
  - d. regelingen voor samenwerkingsgemeenten en gemeentestichting over de grenzen van verschillende kerkverbanden (in overleg met deputaten kerkelijke eenheid en aanvullende steunverlening evangelisatiewerk);
  - e. criteria en regelingen preekbevoegdheid;alsmede de in negen onderdelen gespecificeerde opdracht om verder te werken aan de algehele herziening van de kerkorde;
2. rapport en aanvullend rapport van deputaten kerkrecht en kerkorde;
3. *[wat mogelijk verder in dit verband ter tafel is gekomen]*.

Besluit 1a:

met dankbaarheid kennis te nemen

- a. van de voortgang van de digitalisering van de Acta van de generale synoden sinds 1892;
- b. van de start van het project van inventarisering van generaal synodale besluiten om ze naar status en rechtseffect te kunnen rubriceren.

Besluit 1b:

voor het onder b genoemde een beperkte aanvullende financiering ter beschikking te stellen.

Grond:

deputaten hebben reeds bij deputaten financiën en beheer aannemelijk gemaakt dat in het laatste project niet kan worden volstaan met 'vrijwilligerswerk'.

Besluit 2:

- a. voor de behandeling van revisieverzoeken op generaal-synodaal niveau de volgende regels vast te stellen:
  1. mindere kerkelijke vergaderingen kunnen revisie verzoeken met betrekking tot elk besluit van de synode;
  2. kerkleden kunnen revisie verzoeken terzake van besluiten van de synode waardoor zij rechtstreeks in hun eigen belang zijn getroffen;
  3. revisieverzoeken met betrekking tot een materie die naar art. 30 KO vast onderdeel uitmaakt van de agenda van de synode kunnen niet worden ingediend zolang de mogelijkheid bestaat om via een door de synode vastgesteld inspraak- of inbrengtraject bezwaren en verzoeken tot wijziging ter kennis van de synode te brengen;
  4. indien met betrekking tot een materie die naar art. 30 KO vast onderdeel uitmaakt van de agenda van de synode een generaal deputaatschap is aangesteld, kan een revisieverzoek niet worden ingediend alvorens in overleg met bedoeld deputaatschap is geprobeerd tot overeenstemming te komen;
  5. revisieverzoeken met betrekking tot generaal-synodale besluiten dienen rechtstreeks bij de generale synode te worden ingediend;
  6. herziening van generaal-synodale besluitvorming, ook al is die van oudere datum, dient niet als een 'nieuwe zaak' naar art. 30 KO te worden beschouwd;
- b. uit te spreken dat nadere bepalingen over de criteria waaraan een revisieverzoek moet voldoen niet nodig zijn; bewaking van de 'kwaliteit' moet niet zozeer worden gezocht in formele regels, maar in inhoudelijke en bestuurlijke kwaliteit;
- c. uit te spreken dat differentiatie naar inhoud, soort en importantie van besluiten die onderwerp van een revisieverzoek kunnen zijn, niet gewenst is;
- d. uit te spreken dat een synode die besluit tot wijziging van beleid in belangrijke en gevoelige

zaken gebruik kan maken van een traject van besluitvorming in eerste en tweede lezing, parallel aan dat wat eerder is vastgesteld voor wijziging van de kerkorde (Acta GS Zuidhorn 2002, art. 19);

- e. voor de voorbereiding van de behandeling van revisieverzoeken door de generale synode in het huishoudelijk reglement van de synode als regel vast te stellen;
- f. bij het begin van de zittingen maakt een kleine commissie een globale inventarisatie van de binnengekomen revisieverzoeken en doet vervolgens aan het moderamen c.q. de synode per onderwerp voorstellen voor een adequate behandeling en ook voor de bemensing van de behandelende synodecommissie; de synode besluit niet dan nadat de indiener van het revisieverzoek en - waar van toepassing - het deputaatschap dat het revisieverzoek regardeert in de gelegenheid zijn gesteld door of namens de synode te worden gehoord.

Gronden:

- 1. de ervaring van de laatste decennia, met name op generaal-synodaal niveau, leert dat de huidige tekst van art. 30, 31 en 33 KO te weinig mogelijkheden biedt om te komen tot een consistent 'revisierecht';
- 2. aan het thans vastgestelde kader voor de behandeling van revisieverzoeken ligt een uitvoerige en diepgaande afweging van de problemen, de historie, de commentaren en oplossingen in andere kring ten grondslag.

Besluit 3:

in aansluiting aan wat de GS Amersfoort-C 2005 besloot (Acta art. 36) met betrekking tot de kerkelijk werker

- 1. op dit moment geen generale regeling rond de toelating van kerkelijk werkers binnen de kerken vast te stellen;
- 2. enkele deputaten – tenminste twee, van wie een met onderwijskundige en een met theologische deskundigheid – aan te wijzen binnen het deputaatschap steunpunt gemeenteopbouw met de volgende specifieke instructie:
  - a. zich door de Gereformeerde Hogeschool Zwolle (GHZ) en de Christelijke Hogeschool Ede (CHE) te laten informeren over het curriculum van de opleiding, de aantallen studenten uit onze kerken en de gemeenten waarin zij inmiddels werken;
  - b. zich te verdiepen in de ontwikkelingen op het gebied van kerkelijk werk in de kerken, met gebruikmaking van de informatie van de GHZ en de CHE en de Theologische Universiteit Kampen en zich hierover een zelfstandig oordeel te vormen;
  - c. de kerken desgevraagd te informeren over de verschillende opleidingen voor kerkelijk werker, met name aan de GHZ en de CHE, met betrekking tot het curriculum en zijn inhoud en de geestelijke vorming die in de opleidingen meekomt;
  - d. de kerken te informeren over relevante ontwikkelingen zoals genoemd onder b, waarbij ook andere kanalen dan de rapportage aan de synode gebruikt kunnen worden.

Gronden:

inzake regelingen rond toelating kerkelijk werkers:

- 1. uit de door deputaten ingewonnen informatie blijkt dat de kerken niet om een dergelijke generale regeling vragen en ook is niet gebleken dat de regeling, zoals door de GS Amersfoort-C 2005 vastgesteld, op dit moment niet voldoet;
- 2. een kerkelijk beroepsregistratiesysteem vraagt onevenredig veel menskracht in verhouding tot de baten op dit moment;
- 3. omdat de ontwikkelingen op dit gebied nog onduidelijk zijn, is het niet verstandig in deze zaken vergaande besluiten te nemen en zich op de invoering van een registratiesysteem vast te leggen;

inzake contact met de opleidingen:

- 1. kerken en opleidingen zijn beide gediend met zelfstandige deskundigheid bij deputaten op het gebied van kerkelijk werkers, onafhankelijk van de specifieke deskundigheid van de opleidingen;
- 2. omdat de ontwikkelingen nog onduidelijk zijn, is het niet verstandig op dit punt vergaande besluiten te nemen en zich voor de toekomst al te zeer vast te leggen;

3. de uitvoering van de opdrachten kan worden toevertrouwd aan enkele terzake deskundige deputaten in de kring van het deputaatschap op het gebied van gemeenteopbouw.

Besluit 4:

inzake de regelingen die deputaten kerkrecht en kerkorde samen met deputaten kerkelijke eenheid hebben ontworpen voor situaties van eenheidsgemeenten en samenwerkingsgemeenten over de grenzen van het eigen kerkverband, te oordelen en te beslissen bij de behandeling van het rapport van deputaten kerkelijke eenheid.

Grond:

de behandeling van deze zaken past het beste in samenhang met het rapport van deputaten kerkelijke eenheid, die ook overigens zich met de andere kerkverbanden bezig houden.

Besluit 5:

1. de mogelijkheid te openen dat niet-predikanten die voldoen aan voorwaarden als hierna te regelen, een preekbevoegdheid ontvangen;
2. met het oog daarop eerdere generaal-synodale besluiten en regelingen m.b.t. preekbevoegdheid voor niet-predikanten buiten werking te stellen;
3. de volgende regeling vast te stellen:

Generale regeling voor het verlenen van preekconsent

1. De verlening van preekconsent vindt plaats door de classis van de Gereformeerde Kerken waartoe de kerk behoort waarvan de aanvrager lid is.
2. Het preekconsent geeft alleen bevoegdheid om in een kerkdienst voor te gaan in het spreken van een stichtelijk woord en in de dienst van de gebeden. Het geeft geen bevoegdheid tot het bedienen van de sacramenten, het afnemen van belijdenis van het geloof, het bevestigen van ambtsdragers of het kerkelijk bevestigen van een huwelijk.
3. In aanmerking voor het ontvangen van preekconsent komen broeders die belijdend lid zijn in volle rechten van één van de Gereformeerde Kerken en die:
  - d. in de studie aan de theologische universiteit van de kerken zover gevorderd zijn dat zij reeds de verplichte praktijkaantekening hebben verkregen; of
  - e. een doctoraal-studie of predikants-master aan de genoemde theologische universiteit hebben voltooid, maar geen beroepbaarstelling hebben gevraagd; of
  - f. een theologische opleiding op HBO-niveau aan een confessioneel betrouwbare instelling hebben afgerond en als kerkelijk werker in een van de kerken functioneren.
- 4.1. Het preekconsent dat door de classis wordt verleend, heeft voor de eerste twee in art. 3 genoemde categorieën geldigheid ook voor de gereformeerde kerken buiten de classis; voor de kerkelijk werker geldt dat hij alleen bevoegd is voor te gaan in de eigen gemeente(n) waaraan hij als kerkelijk werker is verbonden; eventueel is dat niet de gemeente waarvan hij lid is.
- 4.2. Het consent wordt verleend voor een periode van twee jaar, waarna verlenging met telkens eenzelfde periode mogelijk is.
5. Hij die preekconsent wenst te ontvangen, zal bij zijn aanvraag aan de classis de volgende stukken overleggen:
  - e. de documenten die aantonen dat hij voldoet aan de in art. 3 genoemde vereisten;
  - f. een positief getuigenis van zijn kerkenraad inzake zijn leer en leven en inzake zijn functioneren in de gemeente;
  - g. een motivatiebrief waarin de aanvrager schrijft over de betekenis van het geloof in God voor zijn persoonlijk leven en zijn motivatie om preekbevoegdheid aan te vragen;
  - h. de tekst van een drietal preekvoorstellen die niet eerder beoordeeld zijn door een docent en/of mentor, over door de kandidaat zelf gekozen teksten (één uit het Oude Testament, één uit het Nieuwe Testament, en één over een Catechismuszondag), voorzien van uitgewerkte orden van dienst.

- 6.1. Het onderzoek door de classis, dat in besloten zitting plaatsvindt, omvat de volgende onderdelen:
- voorlezing van een door de aanvrager zelf gekozen preekvoorstel;
  - een gesprek van maximaal drie kwartier over de motivatiebrief en het preekvoorstel waarbij eventueel ook de andere preekvoorstellen kunnen betrokken worden;
  - een gesprek van maximaal één uur over de leer van de Heilige Schrift en de betekenis en inhoud van de belijdenis
- 6.2. Uit het onderzoek moet blijken dat de aanvrager in staat is om Schriftgetrouw en confessioneel betrouwbaar op een opbouwende wijze in kerkdiensten voor te gaan. Daartoe beoordeelt de classis het geheel in afwezigheid van de aanvrager.
7. De aanvrager zal, voorafgaand aan de verlening van de preekbevoegdheid, een schriftelijke verklaring ondertekenen, waarin hij belooft zich in zijn optreden te houden aan de Heilige Schrift, de gereformeerde belijdenis en het geldende kerkrecht.
8. Het toezicht op en de verantwoordelijkheid voor de uitoefening van de preekbevoegdheid ligt bij de classis die onderzocht. De classis zal één van haar predikanten benoemen tot begeleider van de betreffende broeder. Jaarlijks zal de begeleider de preekarbeid met hem evalueren. Van deze evaluatie zal schriftelijk verslag gedaan worden aan de toezicht houdende classis.
9. Bij verhuizing van de broeder naar een van de kerken in een andere classis dan die de preekbevoegdheid heeft verleend, zal de classis haar toezicht en bevoegdheid over zijn optreden in de kerken overdragen aan de classis waaronder deze broeder na verhuizing zal ressorteren.
- 10.1. De classis kan besluiten tot opschorting of beëindiging van de preekbevoegdheid wanneer daarvoor gegronde redenen zijn.
- 10.2. Beëindiging zal in ieder geval met onmiddellijke ingang plaatsvinden wanneer er over leer of leven van de broeder door zijn kerkenraad geen positief getuigenis meer kan worden gegeven of wanneer hij zelfs censurabel blijkt te zijn.

Gronden:

1. in de loop van de geschiedenis hebben de kerken van de Reformatie steeds een, meer of minder strikt geformuleerde, beperkte ruimte gelaten voor het verlenen van preekbevoegdheid aan niet-predikanten naast de kring van reguliere voorgangers;
2. ook in andere kerken van gereformeerde signatuur bestaan regelingen voor de beperkte toekenning van preekbevoegdheid aan niet-predikanten;
3. zoals de GS Amersfoort-C 2005 terecht heeft gesignaleerd (*Acta Art. 45, Besluit 2*, grond 2), bestaan er in de huidige ontwikkeling van de kerkelijke praktijk diverse situaties die aanleiding geven tot een heroverweging van deze zaak. Daarbij is de koppeling met (beoogd) predikantschap niet zonder meer vanzelfsprekend, zoals in eerdere regelingen wel het geval was;
4. in de Heilige Schrift tekenen zich ook twee lijnen af: enerzijds de strikte ordening van wie in de dienst van het Woord werkzaam zijn (vgl. 1 Tim. 3:2, Titus 1:9, 1 Tim. 5:17, 2 Tim. 2:2, 2 Tim. 4:3, Jac. 3:1), anderzijds de gaven in de gemeente die zich niet in het ambt laten opsluiten (vgl. Num. 11:24-30, 1 Joh. 2:20, 1 Kor. 14:26vv);
5. de strikte uitgangspunten en criteria waarmee aan de zijde van de optredende voorganger en van de ontvangende kerk de dienst van het Woord is omgeven, sluiten niet uit dat ook buiten het ambt ruimte gegeven kan worden voor het voorgaan in het spreken van een stichtelijk woord en in de dienst van de gebeden, mits onder een goede vorm van onderzoek en toetsing en aanvaarding door de kerken, ter bescherming van de boodschap van het Woord en van de gemeente;
6. in het verleden aangevoerde bezwaren, ook in de besluitvorming van generale synodes, zijn niet zonder betekenis, maar wel mede door de tijd bepaald en van dien aard dat zij door goede regeling kunnen worden ondervangen;
7. het in de kerkelijke besluitvorming doorgaans gehanteerde onderscheid tussen de ambtelijke verkondiging van het evangelie en het spreken van een stichtelijk woord dient gehonoreerd te blijven. De ambtelijke prediking kent immers het extra element van het geestelijk *regeren* (vgl. Art. 30 NGB en Zondag 31 HC);
8. in verband met de eenheid en de zuiverheid in de leer en ook uit een oogpunt van rechtsge-

lijkheid van de betrokkenen is de regeling van de preekbevoegdheid naar art. 30 KO een zaak van de gezamenlijke kerken;

9. in de vastgestelde generale regeling zijn de ruimte en de beperkingen op evenwichtige wijze verdisconteerd en vormgegeven.

Besluit 6:

deputaten kerkrecht en kerkorde van hun opdracht te ontslaan onder dank voor de door hen verrichte werkzaamheden.

Gronden:

1. deputaten hebben zich naar vermogen van hun taak gekweten;
2. over verschillende opdrachten hebben zij zulke voorstellen gedaan, dat de synode daarin een beslissing kon nemen;

Besluit 7:

deputaten kerkrecht en kerkorde te benoemen met de volgende opdrachten:

1. verder te werken aan een algehele herziening van de kerkorde; met daarbij als bepalingen:
  - a. de herziene kerkorde op te zetten in de lijn van wat voorgaande deputaten aan de synode schreven over aard, opzet en stijl van een nieuwe kerkorde, daarvan werkresultaten te presenteren, van een goede argumentatie te voorzien, en daarbij ook te verwerken wat vanuit de kerken is en wordt aangedragen;
  - b. bij de herziening rekening te houden met de kerkorde van de Christelijke Gereformeerde Kerken;
  - c. bij de herformulering van de inhoud van de artikelen 24 t/m 26 KO de suggesties te betrekken die deputaten aanvullende steunverlening evangelisatiewerk aan het slot van hun studierapport voor de synode van Amersfoort-C 2005 hebben gedaan;
  - d. bij de herformulering van de artikelen over de kerkelijke tucht rekening te houden met de opdracht van de synode van Amersfoort-C 2005 (*Acta art. 57, Besluit 4b*) om nader te bezien of een aanvullende maatregel voor kerkelijke tucht, zoals in het rapport van deputaten huwelijk en echtscheiding aan die synode werd geformuleerd, een plaats kan en moet krijgen in de herziene kerkorde;
  - e. bij de herziening van de bepaling(en) rond het appèlrecht de mogelijkheid te onderzoeken om appèl in plaatselijke geschillen tot één of twee instanties te beperken, en hierbij de deputaten appèlzaken te betrekken;
  - f. bij de herziening ook de ondertekeningsformulieren te betrekken, met minstens de volgende aanwijzingen:
    1. bij deze herziening te streven naar een meer eigentijdse toonzetting en een bijbelse fundering van de grond waarop en de doelstelling waarvoor ambtsdragers aan de leer gebonden dienen te worden;
    2. rekening te houden met de eigenlijke bedoeling van de ondertekeningsformulieren en de wijze waarop de ondertekening in de praktijk van het kerkelijk leven functioneert;
    3. te streven naar een zo mogelijk betere formulering van de ondertekeningsformulieren en tegelijk vast te houden aan de bedoeling van de Generale Synode van Dordrecht 1618-'19 met het ondertekeningsformulier;
    4. in de ondertekeningsformulieren niet de levenswandel van de ambtsdragers te betrekken;
    5. voor de herziening aandacht te geven aan de formulieren die worden gebruikt in andere gereformeerde kerken in binnen- en buitenland;
    6. deze herziening zo mogelijk te doen in overleg met de Christelijke Gereformeerde Kerken en de Nederlands Gereformeerde Kerken;
2. te gaan deelnemen in deputaten overleg eenheid (DOE) tussen deputaten/commissie van GK, NGK en CGK ten dienste van de samenwerkingsgemeenten, samenwerkende gemeenten en nieuwe vormen van samenwerken en samengaan
3. het rapport over hun werkzaamheden vijf maanden voor het begin van de eerstkomende generale synode aan de kerken te zenden;
4. rekening te houden met een verzoek van de eerstkomende generale synode om die synode van dienst te zijn in de kerkrechtelijke voorbereiding van de behandeling van ingekomen stukken.

Gronden:

1. omdat het rapport van voorgaande deputaten kerkrecht en kerkorde op het punt van de herziening van de kerkorde een tussenrapportage bevat, dienen de opdrachten van de synode van Amersfoort-C, te worden herhaald, zij het op enkele punten enigszins gemodificeerd;
2. deelneming van deputaten kerkrecht en kerkorde aan het in de afgelopen periode door deputaten kerkelijke eenheid georganiseerde deputaten overleg eenheid (DOE) is van belang, omdat in overleg met de betrokken gemeenten dient te worden verder gewerkt aan kerkrechtelijk verantwoorde regelingen.